

qwertyuiopasdfghjklzxcvbnmqwerty
uiopasdfghjklzxcvbnmqwertyuiopasd
fghjklzxcvbnmqwertyuiopasdfghjklzx
cvbnmq
wertyui
opasdfg
hijklzxcv
vbnmqwertyuiopasdfghjklzxcvbnmq
wertyuiopasdfghjklzxcvbnmqwertyui
opasdfghjklzxcvbnmqwertyuiopasdfg
hijklzxcvbnmqwertyuiopasdfghjklzxc
vbnmqwertyuiopasdfghjklzxcvbnmq
wertyuiopasdfghjklzxcvbnmqwertyui
opasdfghjklzxcvbnmqwertyuiopasdfg
hijklzxcvbnmrtyuiopasdfghjklzxcvbn
mqwertyuiopasdfghjklzxcvbnmqwert
yuiopasdfghjklzxcvbnmqwertyuiopas

Ex.Phil

Oppgave 2

13.10.2008

Kristine Hjulstad

Innledning

Jeg skal redegjøre for begrepet lykke og hvordan dette får sitt innhold av Aristoteles i den *Nikomakiske etikk*. Men før jeg gjør det, vil jeg ta for meg hvordan Aristoteles tenker seg mennesket og dets natur. Mot slutten vil jeg også se på de betraktninger Aristoteles gjør seg for å komme frem til at lykken er filosofien.

“Mennesket er et levende vesen med tenkeevne”

Denne definisjonen av mennesket er blitt allemannseie, nærmest en arv vi har fått fra Aristoteles. Men hva er egentlig et menneske, hva er dets natur? La oss se på hva Aristoteles mener om dette. At et menneske er et vesen med tenkeevne, gjør det til helt unikt blant alle levende vesener, men ikke så unikt at det ikke skal betraktes som et naturlig biologisk vesen. Aristoteles erkjenner nettopp de fellestrekk mennesket har med andre levende vesener. Men hva vil det så si å være et levende vesen? Alle ting har sin natur, hevder Aristoteles. Dette gjelder også de ikke-levende gjenstandene, men de levende gjenstandene har som en del av sin natur evnen til bevegelse og forandring. Det vil si at de ikke bare forandrer seg ved ytre påvirkning slik metallet ruster, men kan endre seg selv innenfra, ved for eksempel vekst. Dette medfører en nødvendig ernæringsevne, evnen til vekst og forplantning. Vi kaller det det vegetative liv, men det finnes og et animalsk liv (Stigen 1983: 145). Her finner vi dyrene og mennesket. Sansene gir mennesket, som dyrene, en erkjennelse av omverdenen ut i fra trang, drift og følelse. Dyret kan føle sult og føle tørst. Som vi vet, er sansene også utgangspunkt for menneskets ulike erkjennelsesnivåer: minnet, erindringen og abstraksjonsevnen. Det er her mennesket skiller seg fra dyreverdenen

gjennom det vi kaller for det rasjonale liv (Stigen 1983: 147). Mennesket har, som ikke noe annet levende vesen, en logikk, tenkning og viten. Menneskets form er ifølge Aristoteles menneskets livsfunksjoner på det rasjonale plan, dets logiske og vitenskapelige evner. Det er disse evnene, denne formen, som for Aristoteles er sjelen. Evnene er naturgitte og danner menneskets natur. Og mennesket streber etter å få virkeliggjort sine evner, slik Aristoteles uttrykker det i Metafysikken:

"Mennesket streber i følge sin natur etter å vite". Det er ut fra et slikt menneskesyn vi forstår at mennesket først kan være lykkelig der det får tilfredsstilt sine behov og drifter - også de intellektuelle, sosiale og estetiske - og får utvikle seg optimalt i forhold til sin natur ved å utfolde de anlegg, talenter og evner det har. Alt nå aner vi hva lykke er. La oss se nærmere på det.

Hva er lykken?

La oss se hva Aristoteles selv sier:

"Men med hensyn til lykken – hva den er – derom strides man, og folk flest gir ikke samme svar som de vise" (Kompendium). Aristoteles gir oss ikke en ferdig utpenslet definisjon av lykken. Etappevis kommer han frem til begrepets innhold ved å diskutere ulike former for lykke, utdype dem, og til sist stanse opp ved at lykken er filosofi. Jeg skal vise hva jeg mener.

Naturen er for Aristoteles god. Mennesket skal ikke tuktes, men få leve ut sine muligheter, og mennesket streber etter det gode, mener Aristoteles (Eriksen 1985: 132). Men det finnes mange ulike goder, og spørsmålet Aristoteles stiller er om det finnes noe overordnet gode, et høyeste gode. Dette er i så fall målet for alle ulike

handlinger eller former for kunnen. *"Et slikt mål menes fremfor alt lykken å være, for den velger vi alltid for sin egen skyld og aldri på grunn av noe annet"* (Kompendium).

Lykken er altså det høyeste gode. Men det finnes mange virksomheter der mennesket forsøker å finne lykken, seg selv og gi sitt eget liv en form og mening. Aristoteles går derfor videre og sier: *"Lykken later altså til å være noe endelig og fullstendig, målet for våre handlinger"* (Kompendium). Herved påpeker Aristoteles at vi skiller oss fra det vegetative og det animalske: *"Det som da blir igjen er det handlingsliv vi har fordi vi har fornuft, dels ved at vi retter oss etter fornuften, dels ved at vi har fornuft og tenker fornuftig"* (Kompendium). Ved hjelp av fornuften og forstanden makter altså mennesket å kontrollere sine vegetative og animalske liv gjennom sine handlinger, men Aristoteles går lenger og sier: *"(...) menneskets funksjon er et visst liv, nemlig det som består i sjelens virksomhet og i handlinger med fornuft (...)"* (Kompendium). Aristoteles sier videre at *"(...)fornuften er det beste i oss"*. Den gjør at vi begriper det guddommelige, det edle og den leder våre liv. Det er altså først når vi virker i overensstemmelse med fornuften at vi har det Aristoteles betegner som *"(...) den fullendte lykke"* (Kompendium).

Lykkeligst er filosofen

Mennesket søker som kjent sin spesifikke fullkommenhet (Eriksen1985: 132). Det vil altså bety, litt moderne sagt, en selvrealisering. Mennesket er lykkelig når det får brukt sine evner og når sine mål! Hvilket virke, fremfor noe, er det så som kan

realisere en slik fullendt lykke? Til det svarer Aristoteles: *"At denne virksomhet er teoretisk betraktende, har vi allerede sagt"* (Kompendium).

Den høyeste lykke er nemlig ikke lystene, eller det å temme det vegetative og animalske liv, men først og fremst en fornufts betraktning av verdensordenen (Eriksen 1985: 135). En betraktende fornuft – filosofien - er beslektet med det guddommelige slik Aristoteles argumenterer. For hva gjør gudene dersom vi antar at de virkelig finnes, spør Aristoteles og kommer frem til at alle menneskelige handlinger er uverdige for gudene, med unntak av den ene virksomhet som kommer nærmest det gudene foretar seg i sitt rike. Det er å betrakte, slik gudene og betrakter. I den betraktende fornuft ligger kimen til det evige, til den rene virkelighet (Eriksen 1985: 136). Dermed blir det i følge Aristoteles den vise som virker i overensstemmelse med sin fornuft, som realiserer sine naturgitte evner og dermed opplever det høyeste gode - lykken. Og slik konkluderer Aristoteles: *"Han er altså den som gudene elsker mest. Derfor er han rimeligvis også den lykkeligste"*.

En siste betraktning

Slik jeg har formulert det ovenfor danner det aristoteliske menneskesynet grunnlaget for å forstå hva lykken er. Men jeg vil presisere at lykken aldri er ment som ren nytelse, men snarere er en egen tilstand. Lykken vil vokse frem hos den som har strevet for å virkeliggjøre sine evner og nådd sine mål (Eriksen 1985: 135). Disse evnene tilhører det rasjonale liv, og lykkeligst er den som får drive med filosofi.

Litteraturliste

Aristoteles: *Den Nikomakiske Etikk*. Et utdrag fra kompendiet: "Statsvitenskap".

Bachelorstudium, SFIL 1110 EXPHIL. 2006/2007.

Eriksen, Trond Berg: *Filosofi og vitenskap fra antikken til vår egen tid*. Oslo 1985.

Stigen, Anfinn: *Tenkningens historie*. Oslo 1983.